

1978 YILINDA MADENLERİMİZ DEVLETLEŐTİRİLMİŐTİ

Aydınlık Gazetesi, 11 Kasım 2017

Yıldırım Koç

1978 yılında gerçekteştirilen devletleştirmeyi anımsamak ve dönemin başbakanı Sayın Bülent Ecevit ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Deniz Baykal'ı saygıyla anmak gerekli.

CHP DEVLETLEŐTİRDİ

CHP'nin girişimi sonucunda, 4 Ekim 1989 günü 2172 sayılı Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun kabul edildi (R.G. 14.10.1978).

Kanunun 1. maddesi şöyleydi: "Belirli bölgelerde belirli cins madenlerin Devletçe aranmasına ve işletilmesine, bu madenlerle ilgili olarak daha önce gerçek kişilerle özel hukuk tüzel kişilerine verilmiş arama ruhsatnameleri ve işletme haklarının geri alınmasına karar vermeye Bakanlar Kurulu yetkilidir.

"Bakanlar Kurulu kararında bunun köyler, ilçeler veya iller itibarıyla hangi bölgelerde ve hangi öncelik sırasıyla uygulanacağı, arama ruhsatnameleri ve işletme hakları geri alınacak madenlerin sermayesinin tamamı Devlete ait ve çalışma konuları uygun olan İktisadi Devlet Teşekküllerinden hangisi eliyle aranacağı ve işletileceğı belirtilir."

Bakanlar Kurulu, bu kanun uyarınca, 7/16681 sayılı kararıyla boz tuzlarını devlet denetimine aldı ve bu konuda Etibank'ı görevlendirdi. 7/16682 sayılı kararıyla da maden kömürü ve asfaltitler devlete devredildi ve bu konuda TKİ görevlendirildi. 7/16699 sayılı kararıyla da demir madenleri T.Demir ve Çelik İşletmeleri Gn.Md.'ne devredildi (R.G.17.11.1978). 7/16826 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla da daha önceki bir kararda bir değışiklik yapıldı (R.G.3.12.1978). Bu düzenleme temelinde birçok maden devletleştirildi.

Adalet Partisi Cumhuriyet Senatosu Grubu 2172 sayılı Yasanın biçim ve öz yönünden iptali için Anayasa Mahkemesi'ne başvurdu. Anayasa Mahkemesi, 1979/1 Esas, 1979/30 karar sayılı ve 21.6.1979 günlü kararıyla, bu başvuruyu reddetti (R.G.14.1.1980).

Ancak 1979 yılı sonunda Adalet Partisi'nin azınlık hükümeti kuruldu.

AP ENGELLEDİ

Süleyman Demirel'in başbakanlığındaki bu hükümetin ilk icraatlarından biri, madenlerin devletleştirilmesine ilişkin Bakanlar Kurulu kararlarını iptal etmek oldu.

Bakanlar Kurulu'nun 10.1.1980 gün ve 8/58 sayılı kararında şöyle deniyordu:

"Bazı madenlerin Devletçe aranması ve işletilmesine dair 31.10.1978 tarihli ve 7/16681, 7/16682, 7/16699 ve 28.11.1978 tarihli ve 7/16826 sayılı Kararnameler gereğince yapılan bütün işlemlerin durdurulması (...) kararlaştırılmıştır." (R.G.15.2.1980)

Bakanlar Kurulu'nun 5.6.1980 gün ve 8/932 sayılı kararıyla da devletleştirmeye ilişkin yukarıda belirtilen Bakanlar Kurulu Kararları yürürlükten kaldırdı. "Bu Bakanlar Kurulu Kararlarına müsteniden arama ruhsatnameleri ve işletme hakları geri alınan madenlere ait arama ruhsatnameleri ve işletme haklarının eski ruhsatname ve işletme hakkı sahiplerine (...) iadesi"ne karar verildi. (R.G. 9.6.1980)

Ancak Danıştay Dava Daireleri Kurulu 27.6.1980 gün ve E.1980/611 sayılı kararıyla iadeye ilişkin yürütmeyi durdurdu.

DARBECİLER GERİ VERDİ

12 Eylül Darbesi sonrasında oluşan Milli Güvenlik Konseyi ise 10.6.1983 günü kabul ettiğı 2840 sayılı Bor Tuzları, Trona ve Asfaltit Madenleri ile Nükleer Enerji Hammaddelerinin İşletilmesini, Linyit ve Demir Sahalarının Bazılarının İadesini Düzenleyen Kanunla (R.G.13.6.1983) řu hükmü getirdi:

"2172 sayılı Devletçe İşletilecek Madenler Hakkında Kanun gereğı ilgili kamu kuruluşlarına devri öngörülen linyit ve demir sahalarından, bu Kanuna ekli listede belirtilenler dışında olup kamu kuruluşu uhdesine geçmiş maden sahaları bu Kanunun yürürlüğe girdiğı tarihten itibaren üç ay içinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığına müraat edildiğı takdirde eski sahiplerine iade edilir."